

ESKOZIAKO ERREFERENDUMA

Ametsa ez da hil

Inkestek aurreikusitakoa baino alde nabarmenagoarekin, ezezkoak garaitu du Eskoziako independentziarako erreferendumean, botoen %55,3 jasota. Orain, ikusteke dago noiz eta nola beteko duen Londresek Eskoziari botere berriak emateko promesa.

Testua eta argazkiak:

| ANDER PEREZ |

ESKOZIAKO erreferendumak dagoeneko utzi eta utziko dituen elementu positibo guztiez harago, lehenengo konstatazioa, agerikoena, zera da: independentismoak ez du lortu bere proiektua martxan jartzeko behar beste jende konbentzitzea. Gertu ibili da, baina, bistan da, lehia galdu du. Eta komeni da horren arrazoiak, nagusia behintzat, azpimarratzea. Unionistek beldurraren mamua astindu dute kanpaina osoan zehar, eta azkenean, emaitza onak eman dizkie. Bitartean, Eskoziaren independentziaren aldekoak ez dira gai izan etorkizunerako bermeak argi uzteko. Horixe du kontrari independentismoak, Eskozian eta beste edonon: hipotesi baten gainean lan egiten du, gauzagarria den baina gaur gaurkoz ukigarria ez den zerbaitekin gainean. Unionismoak proposatzen duena, hobe ala okerragoa, ezaguna da. Independentismoarena, aldiz, imajinatu beharra dago. Joko-zelai horretan, konfiantza da estatu independente bat lortu nahi dutenen tresnarik eraginkorrena; konfiantza transmititu, proiektuak behar beste ilusio piztu eta jaso dezan. Eskozian, agerikoa denez, beldurra ilusioari gailendu zaio. Eta horrek zer ikasia eman beharko lieke gainerako independentismoei ere, behin eta berriz beldurraren hormaren kontra jo nahi ez badute.

Dena den, ezinbestekoa da eskoziarrek egindako ariketa demokratikoa txalotu eta nabarmentzea. Batetik, erabakitzeko eskubidea modu naturalean gauzatu dutelako, herritarrei etorkizuna erabakitzen utziz. Bestetik, eta akaso garrantzitsuagoa, jendar-tearen gehiengo zabala inplikatu dutelako prozesuan. Irvine Welsh idazleak, *The Guar-*

dianen “Porrot Loriatsua” izenarekin argitaratutako gutunean esan du, “eskoziarrek benetako demokraziaren ideia berrasmatu eta berrezarri” dutela. Eta neurri handi batean, hala da. Erroldaren %86ko parte-hartzeak, zenbaki altu batetik harago, hamarkadetan bozkatu gabeko sektoreen itzulera suposatu du. Erabaki politikoetan zeresanik ez zutela uste zuten horiek, oraingoan bai, erabakiaren parte sentitu dira. Prozesua barneratzailea izan da, neurri handi batean, kanpaina langile auzoetako ateetarako eramateaz arduratu diren ezkerreko mugimenduei esker.

Erabaki politikoetan zeresanik ez zutela uste zuten horiek, oraingoan bai, erabakiaren parte sentitu dira. Prozesua barneratzailea izan da, neurri handi batean, kanpaina langile auzoetako ateetara eramateaz arduratu diren ezkerreko mugimenduei esker

Erreferendumerako kanpainak Eskoziako kultura politikoa astindu du bi urteotan. Batzuk diotenez, baita betirako aldatu ere. Joko politikoa alderdien eskuetan uztera ohitua egon den jendar-tean, milaka dira prozesuan inplikatu eta zuzenean parte hartu duten herritarrak. Aipagarria da, batez ere, baiezkoaren aldeko blokeak aktibatutako masa soziala. Kaleko guda nabarmen irabazi dute, eta akaso, hori izan da hautestontzietan ere garaipena izateko aukera azken uneraino bizirik mantendu duen osagaietako bat.

Identitate auzia alde batera utzita, eredu sozial berri eta justuago baten eraikuntzan oinarritu du baiezkoaren aldeko kanpainak independentziarako aukera, Westminsterreko politika kontserbadore eta pribatizatzailetatik aldentuz. Horretan bat dator Eskoziako jendartearen gehiengo handi bat, erreferendumean bai ala ez bozkatu. Eta horren jakitun —eta inkestek baiezkoaren alde erakusten zuten joerarekin larrituta— egin zuen Londresek Eskoziari botere gehiago emateko promesa.

Irailaren 18ko erreferendumaren
bezperan, manifestazio
espontaneo batek hartu zituen
Edinburgoko kaleak. Ehunka
lagunek Eskoziako
Parlamentuaren aurrean amaitu
zuten baiezkoaren aldeko aldarri
eta ikurrekin. Ezetzak irabazi
arren, eskoziarrek urrats erraldoia
eman dute burujabetzarantz.

Egun “normal” bat Edinburgon

HOLYROODEKO PARLAMENTUTIK gertu, Edinburgon, letra handiz ageri da Eskoziako independentziari buruzko erreferendumaren data. 18 September 2014. Gaur, data bera agintzen dute egutegi eta agendek. Iritsi da eguna, eta etorkizuna erabakitzen doaz eskoziarrak. Galdera bakarra da, eta argia: “Independente izan beharko litzateke Eskozia?” Eta erantzunak, bi baino ez, bai ala ez.

Baiezkoaren zein ezezkoaren aldeko ekintzaileek azken unera arte luzatu dute kanpaina. Estu daude inkestak, eta azkeneko botoak ere izan dezake eragina emaitzan. Independentistek bukaerara arte eutsi diete bi urteotako kanpainako argudioei. Aspertu dira bozkatu ez duten gobernu baten –Erresuma Batuko Gobernuaren– politika neoliberalak jasateaz. Eredu sozial justuagoa nahi dute martxan jarri, eta ezinbestekoa dute horretarako Westminsterren atzaparretatik askatzea. Ezezkoaren aldeko kanpainakoek, beldurraren diskurtsoa erabat alboratu gabe, azken txanpan egin dute lehenbiziko proposamen sendoa. Ez dute gehiegi zehaztu, baina eskumen berriak agindu dizkiote Eskoziari, ezetzaren alde bozkatzuz gero. Maniobra erabakigarria izan daiteke. Izango da.

Gaur, batzuk zein besteak, hautestokietan kokatu dira, azkenengo botoa ere borrokatzeko. Egun arrunta da Eskozian, eta lanera sartu aurretik edo ondoren eman dute bozka herritarrek. Goizeko 7:00etatik gaueko 22:00ak arte, hamabost ordu dituzte bozkatzeko, eta jende kontzentrazio handirik gabe ere, etengabea da botoa ematera doazenen joan-etorria. Independentistak sinetsita daude baiezkoaren nagusitasunaz. Azken aste eta hilabeteetan kalean lortutako aktibazioak garaipenean sinesteko arrazoiak eman die. Margaret J. Campbell idazlearen kasua da. Bozkatu berri du, eta irribarretsu doa etxerako bueltan. Unionismoak garaituz gero zer gertatuko den galdetu diogu. Baita bitan galdetu ere. Baina erantzun bakarra du ahoan, behin eta berriro: “Baietak irabaziko du”.

Edinburgoko kaleetan ez dago aparteko girorik. Kanpainako ekintzaileak bozkalekuetan kontzentratzen dira batik bat, eta Europako estaturik gabeko nazioetatik etorritakoen-

tzat utzi dituzte kaleak. Sardinia, Korsika eta Flandeseko banderak ikusten dira, kalerik kale. Euskal herritarrek, trikitixa eta guzti, kantuan eta dantzari ari dira Royal Milen. Eta katalanek, Eskoziako bandera eta *estelada* osatu dute kandlekin, katedralaren pareko plazan. Bertatik pasa da gazte bat, *No, Thanks* txapa bularrera lotuta. Argi azaldu du ezezko botoaren zergatia: “Hamar urte pasa ditut lanean nire dirua aurrezten, orain dena galtzeko? Ez horixe!”. Beldur da Eskozia independente baten aurrean. Horixe izan da ezezkoaren aldeko kanpainaren helburua, beldurra sortu eta zalantzak piztea.

Gau luzea aurretik

Alea jacta est. Gaueko 22:00etan itxi dira bozkalekuak, eta dagoeneko gauzatu dute eskoziarrek erabakitze eskubidea. Gau luzea dator aurretik, botoen kontaketarako prozedura berezia hautatu baita: galdeketa mahai bakoitzeko botoak Eskoziako 32 hauteskunde esparruetako bakoitzean zehaztutako gunean zentralizatu beharko dira. Batzuk helikopteroz edo itsasontziz eraman beharko dira puntu horietara, Eskoziako irla urrunetatik. Gero, gau osoan zehar egingo dira publiko esparru horietako datuak, banan-banan, eta goizeko 6:00etarako aurreikusten da azkeneko emaitza.

Asko dira gaua esna eman duten eskoziarrak, telebistari itsatsita. Beste batzuk goizeko ordu txikitari jarri dute iratzargailua, azkeneko emaitza jakiteko. Une batetik bestera alda daiteke Eskoziako historia. Esnatu direnerako, ordea, aurreratu samarra dago kontaketa. Ezezkoa nagusi da Eskoziako barruti askotan. Glasgowen, Eskoziako hiririk handienean, independentziaren aldeko jarrerak irabazi duela jakinarazi

dute goizeko 6:00etarako minutu gutxi falta direnean. Arnasa hartu dute independentistek, baina ez behar beste. Aldea 25.000 botoena baino ez da izan Glasgowen, eta ez da nahikoa ezezkoak hartutako distantzia eteteko. Gainera, Edinburgoko datuak falta dira oraindik, eta jakina da unionismoa gailenduko dela hiriburuan. Baita alde nabarmenez ere: %61eko babesa lortu du ezezkoak. Erabakita dago guztia, oraindik Highlands-etako datuak falta badira ere. Ezezkoak irabazi du

**Royal Milen gazte batek
No, Thanks txapa darama
bularrera lotuta: “Hamar urte
pasa ditut lanean nire dirua
aurrezten, orain dena galtzeko?
Ez horixe!”**

Akaso sekula ez dugu jakingo *Better Together* kanpainaren azken maniobra inprobisatua ala aurretik pentsatua izan zen. Baina argi dago funtzionatu duela. Ezezkoak irabazi du erreferenduma, baina Eskoziako Gobernuak lehen ministro orde –eta behin behinean, Salmonden ordezkoi– Nicola Sturgeonek txio batean aipatu duenez, “*Status Quo*ak ez du babesik jaso”. Horregatik, agian, bidezkoa litzateke esatea baiezkoak ala ezezkoak baino, hirugarren aukerak irabazi duela galdeketa. Ez bozkatu duten eskoziarrek, askok bederen, ez dute itsu itsu bozkatu orain arteko estatusa mantentzeko. Hortik urrun, aukera bat eman diote Westminsterri, beste

aukera bat. Cameronek hori baliatzen jakin beharko du aurrerantzean.

Oraingoan, bistakoa da denbora irabazi duela. Baina pentsa liteke berak eraikitako sarean erori dela, Eskoziarekin batera, Ingalaterra, Gales eta Irlandako iparraldeari ere eskaini baitizkie eskumen berriak. Eskoziako autonomia prozesua beste hiru nazioen prozesuen erritmo berean garatzeko baldintza jarri du Erresuma Batuko lehen ministroak, eta horrek, ezinbestean, lehenengoa atzeratuko du. Alderdi Laboralistak dagoeneko iradoki du ez duela begi onez ikusten Ingalaterrarako parlamentu propioa, bertan indar eskasa izango luketelakoan, *tory*-en (kontser-

Edinburgon, erreferendumaren biharamonean, emango luke ez dela ezer pasa: “Oso serio daude kaleak, oso isil. Jende askok *shocka* dauka barruan” dio baiezkoaren aldeko emakume batek.

erreferenduma, eta segidan datoz batzuen negarrak eta bes-teen poz algarak. Eskozia ez da, momentuz behintzat, estatu berri bat izango. Hala erabaki dute bere herritarrek.

Goizean, euritsu esnatu da Edinburgo. Kanean normal-tasuna da nabari, edozein ostiralen antzera. Esan liteke ezer ez dela pasa. Desagertu dira erreferenduari buruzko erreferentzia gehienak, eta inondik ez dira ageri aurreko egune-tan batzuk eta besteek zeramatatzaten txapak: *Yes Scotland*. *No, Thanks*. Bakoitzak bere barrurako gorde du hautes-ton-tzian hartutako hautua. Ingurura begiratuz azaldu du egoe-ra Jaquelinek, 55 urteko andreak: “Oso serio daude kaleak, oso isil. Jende askok *shocka* dauka barruan”. Baiezkoaren alde egin zuen erreferendumean, eta “oso triste” dagoela dio.

Hortik gertu, Meadows parkearen inguruan, bazkalorduko atsedenean daude inguruko eskola militar bateko nerabeak. Uniformea daramate horietako batzuk, *Union Jack* eta guzti.

Ezin izan dute bozkatu, hamabost urte baino ez baitituzte, baina galdetu beharrik ere ez dago zeren alde dauden jakite-ko. Louiek adierazi du iritzia, gainerakoek, inguruan, buruare-kin baietz dioten bitartean, gora eta behera: “Oso pozik nago emaitzarekin. Uste dut oso ona dela batasunaren barruan jarraitzea”.

Bananduta daude iritziak, erreferendumeko emaitzak bezain beste. %55,3 eskuratu du ezetzak galdeketa, %44,7 independentziarako aukerak. Eta emaitzen aurrean, dimisioa iragarri du Alex Salmond Eskoziako lehen ministroak. Agur-rean, independentziaren “ametsa sekula ez dela hilko” adie-razi du. Eta mezua ongi jaso dute kaleko independentistek. Baietz bozkatu dutenen artean, inork ez du betirako galdutzat ematen aukera. Sinetsita daude etorriko dela beste erreferen-dum bat, eta baita irabaziko dutela ere. Baina hori, izatekotan, beste egun batean izango da. Gaur, berriro ere, egun norma-la baita Edinburgon.

Bakailoa

Bartolo
taberna - jatetxea

Euskal sukaldaritzan eta pintxotan
aukera zabala

Fermin Calbetón, 38
Donostia - San Sebastián

© 943 420 279
www.casabartoloetxea.com

Pentsa zitekeenaren kontra, porrotak ez ditu kanpainan zehar baiezkoaren alde mobilizatutako herritarrak atzera bota. Irailaren 18tik hona 4.000 eta 1.200 herritarrek eman dute izena, hurrenez hurren, SNP-n eta Alderdi Berdean.

badoreak) mesedetan. Gordon Brown Erre-suma Batuko lehen ministro ohi eta azken asteetan ezezkoaren aldeko kanpainako aurpegirik ezagunenak, “Londresek Eskoziari emandako hitza beteko” duela berretsi du. Baina dagoeneko piztu da eztabaida alderdi unionista nagusien artean, prozesua nola garatu. Eta ados jarri bitartean, halabeharrez, luzatu egingo da Eskoziari botereak itzultzeko prozesua. Egoerak mesfidantza sortu du Eskozian, eta Salmondek dagoeneko esan du ez bozkatu zutenak “engainatuak” izan direla. Ziurrenik, goiz da oraindik horrelako ezer ondorioztatze-ko. Baina egia da oraindik ikusteke dagoela zertan geratuko den Londresek agindutako botere eskualdaketa, eta egia da ere eskoziarrak ez dutela onartuko autonomia deskafeinaturik.

Momentuz, eta normala den moduan, porrot sentazioa da nagusi Eskoziako independentisten artean. Baina asko da haien alde dutena. Erreferendumeko datuen arabera, 55 urtetik beherako eskoziarren

artean nagusi izan zen independentziaren aldeko joera, eta beraz, independentziaren aldekoak dira belaunaldi berriak. Gainera, eta pentsa zitekeenaren kontra, porrotak ez ditu kanpainan zehar baiezkoaren alde mobilizatutako herritarrak atzera bota. Irailaren 18tik hona 4.000 eta 1.200 herritarrek eman dute izena, hurrenez hurren, SNP eta Alderdi Berdean, eta beste 4.000k aurreratu dute Radical Independence Campaignek azaroan egingen duen konferentzian parte hartuko dutela. Oinarri horrekin, independentismoak nahikoa arrazoi du oraindik aurrera egiteko. Salmondek bere agurrean esan zuen moduan, “ametsa ez baita sekula hilko”. Momentuz, bizirik jarraitzen du. Eta baliteke denbora kontua baino ez izatea amets hori betetzea, Londresek orain arteko politiken norabidean jarraitzen badu, eredu sozial berri bat eraikitzeko asmotan dabilzan eskoziarrendik gero eta gehiago alden- duko baita. ■

Londresek orain arteko politiken norabidean jarraitzen badu, eredu sozial berri bat eraikitzeko asmotan dabilzan eskoziarrendik gero eta gehiago alden- duko da

laren 18tik hona 4.000 eta 1.200 herritarrek eman dute izena, hurrenez hurren, SNP eta Alderdi Berdean, eta beste 4.000k aurreratu dute Radical Independence Campaignek azaroan egingen duen konferentzian parte hartuko dutela. Oinarri horrekin, independentismoak nahikoa arrazoi du oraindik aurrera egiteko. Sal-

mondek bere agurrean esan zuen moduan, “ametsa ez baita sekula hilko”. Momentuz, bizirik jarraitzen du. Eta baliteke denbora kontua baino ez izatea amets hori betetzea, Londresek orain arteko politiken norabidean jarraitzen badu, eredu sozial berri bat eraikitzeko asmotan dabilzan eskoziarrendik gero eta gehiago alden- duko baita. ■

